

ΠΜΣ «ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»

Μάθημα: «Πόλη και Εγκληματικότητα, Αίσθημα Ανασφάλειας και Τιμωρητικότητα»

Ακαδ. Έτος: 2023-2024

Καθηγήτρια : Χριστίνα Ζαραφωνίτου

**Ετήσια εκπαιδευτική επίσκεψη-Μάθημα των μεταπτυχιακών φοιτητών στο ΕΣΚΝΑ
Αυλώνα (15/05/2024)**

Στο πλαίσιο του μνημονίου συνεργασίας που έχει υπογραφεί, το 2010, μεταξύ της διευθύντριας του ΠΜΣ «Εγκληματολογίας» του Πάντειου Πανεπιστημίου κα. Χριστίνας Ζαραφωνίτου και του διευθυντή των σχολείων του Ειδικού Καταστήματος Κράτησης Νέων Αυλώνα κ. Πέτρου Δαμιανού, πραγματοποιήθηκε την **Τετάρτη 15 Μαΐου 2024** η ετήσια εκπαιδευτική επίσκεψη των μεταπτυχιακών φοιτητών στο ΕΣΚΝ Αυλώνα. Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική δράση διεξάγεται στο πλαίσιο του μαθήματος *«Πόλη και Εγκληματικότητα, Αίσθημα Ανασφάλειας και Τιμωρητικότητα»* υπό την επίβλεψη και καθοδήγηση της καθηγήτριας κ. Ζαραφωνίτου επί σειρά ετών. Ειδικότερα, από το 2010 και με μοναδικές εξαιρέσεις τα έτη 2020 και 2021, λόγω των περιορισμών της πανδημίας COVID-19, οι φοιτητές του μαθήματος πραγματοποιούν παρουσιάσεις στους μαθητές του σχολείου, ανταλλάσσουν γνώσεις και εμπειρίες, ενώ έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στο εργαστήριο ζωγραφικής που πραγματοποιείται στο προαύλιο των σχολείων.

Για το **13ο κατά σειρά μάθημα** επιλέχθηκαν δύο ενδιαφέροντα και σημαντικά θέματα προς συζήτηση, με επίκεντρο την συνεργασία των πανεπιστημίων και των φυλακών, σε διεθνές αλλά και σε εθνικό επίπεδο. Αρχικά, παρουσιάστηκε το θέμα **«Καλές πρακτικές από το εξωτερικό αναφορικά με την συνεργασία πανεπιστημίων και φυλακών (στο πλαίσιο της εκπαίδευσης κρατουμένων)»**, ενώ η δεύτερη παρουσίαση αφορούσε την **«Ελληνική εμπειρία του μαθήματος και εργαστηρίου του ΠΜΣ «Εγκληματολογίας» στα σχολεία του ΕΣΚΝΑ Αυλώνα»**.

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές είχαν την δυνατότητα να περιηγηθούν στον χώρο του σχολείου, να έρθουν σε επαφή με το διδακτικό προσωπικό και να ακούσουν την ιστορία και τους βασικούς κανόνες λειτουργίας του σχολείου. Προσέφεραν κεράσματα και λίγες μπάλες στους μαθητές, με τους οποίους γνωρίστηκαν πριν από την έναρξη του μαθήματος, σε κλίμα χαράς και καλής διάθεσης.

Στο πλαίσιο της πρώτης παρουσίασης, έγινε αναφορά στις καλές πρακτικές προγραμμάτων εκπαίδευσης Πανεπιστημίων του εξωτερικού σε σωφρονιστικά καταστήματα, από την Αμερική και το Ηνωμένο Βασίλειο, που ήταν οι πρόδρομοι τέτοιων εκπαιδεύσεων με μακρόχρονη και συνεχή παρουσία. Από την Αμερική παρουσιάστηκαν τα εξής προγράμματα: 1) Το Inside-Out Programme του Temple University στη Φιλαδέλφεια, που ξεκίνησε από το 1997 και έχει καταλήξει να αποτελεί ένα διεθνές κίνημα, λειτουργώντας κοινά τμήματα μαθημάτων κλασικών σπουδών, με μαθητές από τα σωφρονιστικά καταστήματα και φοιτητές του πανεπιστημίου, 2) Την πρωτοβουλία Φυλακών και Δικαιοσύνης από το πανεπιστήμιο του Georgetown που εφαρμόζει δυο ξεχωριστά εκπαιδευτικά προγράμματα στις φυλακές της Ουάσινγκτον και στις φυλακές του Maryland, όπου χώροι των σωφρονιστικών καταστημάτων μετατρέπονται σε αίθουσες κολεγίων εκπαιδεύοντας τους κρατούμενους στις κλασικές σπουδές, 3) Το πρόγραμμα εκπαίδευσης φυλακών του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης που προσφέρει δωρεάν εκπαίδευση σε κρατούμενους του καταστήματος Wallkill σε διάφορους κλάδους και επιδοτεί με πιστωτικές μονάδες όσους ολοκληρώσουν το πρόγραμμα για περαιτέρω εκπαίδευση και χορήγηση πτυχίου. Από το Ηνωμένο Βασίλειο παρουσιάστηκε το πρόγραμμα Learning Together του Middlesex University στο Λονδίνο, το οποίο υλοποιεί πρόγραμμα κοινής εκπαίδευσης φοιτητών και κρατουμένων από τη φυλακή Wandsworth. Η συνεργασία αυτή υλοποιείται από το 2017 και έχει επεκταθεί ήδη σε 24 Πανεπιστήμια και 23 καταστήματα κράτησης.

Η δεύτερη παρουσίαση είχε ως θέμα «Η ελληνική εμπειρία του μαθήματος και εργαστηρίου του ΠΜΣ «Εγκληματολογία» στα σχολεία του ΕΣΚΝΑ Αυλώνα». Πρόκειται για μια ιστορική αναδρομή στα μαθήματα που έχουν πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος, από το 2010 και περιλαμβάνουν θέματα εγκληματολογικού ενδιαφέροντος, όπως είναι, ενδεικτικά, η παραβατικότητα ανηλίκων, η κοινωνική επανένταξη, ο σχολικός εκφοβισμός, τα ναρκωτικά και η εκπαίδευση και πολλά άλλα. Επισημάνθηκαν τα σημαντικότερα σημεία του κάθε μαθήματος, ενώ η παρουσίαση περιλάμβανε ζωγραφιές των ίδιων των συμμετεχόντων από τα εργαστήρια τα οποία υλοποιούνται από το 2013, μετά από κάθε μάθημα, και αποτελούν μια μορφή έκφρασης

των σκέψεων και των συναισθημάτων που απορρέουν από αυτά. Τέλος, έγινε αναφορά στη σπουδαιότητα του κοινού αυτού μαθήματος, καθώς συμβάλλει στην κοινωνική επανένταξη μαθητών του Αυλώνα, στην απόκτηση θεωρητικής και εμπειρικής γνώσης από τους φοιτητές, στην ανταλλαγή γνώσεων, απόψεων και προβλημάτων, ενώ συνεισφέρει και στην επιστημονική διερεύνηση των θεμάτων που συζητούνται, προσφέροντας μια ευκαιρία για βαθύτερη κατανόηση και ανάλυση.

Μετά την ολοκλήρωση των παρουσιάσεων έγινε μια εποικοδομητική συζήτηση, αναφορικά με τις εντυπώσεις που έχουν δημιουργηθεί στους μαθητές των σχολείων του ΕΣΚΝΑ από την οργάνωση τέτοιων εκπαιδευτικών επισκέψεων, για το πώς αισθάνονται κάθε φορά που τους επισκέπτονται άτομα εκτός σωφρονιστικών καταστημάτων, τις προσδοκίες τους από παρόμοιες επισκέψεις, για το ρόλο της εκπαίδευσης γενικά, καθώς και για την έξαρση του φαινομένου της βίας, τις απόψεις τους για την πρόληψή της κλπ. Για την προετοιμασία αυτής της συζήτησης είχε σταλεί από την καθηγήτρια κ.Ζαραφωνίτου ένα συνοπτικός οδηγός με σχετικές ερωτήσεις που συζητήθηκαν με τους καθηγητές τους. Μερικές από τις απαντήσεις που διατυπώθηκαν στη συνάντησή μας είναι οι παρακάτω:

Εντυπώσεις τους για τις εκπαιδευτικές επισκέψεις:

«Χαιρόμαστε, ειδικά με άτομα της ηλικίας μας. Μας δίνει δύναμη για να συνεχίσουμε»

[Οι περισσότεροι γενικά βλέπουν θετικά τις επισκέψεις, με προτίμηση σε σχολεία και πανεπιστήμια].

Αναφορικά με δραστηριότητες:

«Υπάρχουν δραστηριότητες. Είναι θέμα θέλησης. Αν κάθесαι πέφτει η ψυχολογία. Μετά το σχολείο κάνω γυμναστική, ζωγραφίζω. Αν δεν κάνεις κάτι πάει. Είναι κάτι σαν έγκλειστο σχολείο. Από την μια είναι το σχολείο και από την άλλη η φυλακή. Κοιμόμαστε νωρίς, για να ξυπνήσουμε νωρίς και να προλάβουμε το σχολείο, γιατί η πόρτα κλείνει αυστηρά στις 9 πμ»

Συμβουλές που θα έδιναν στα παιδιά;

«Μακριά από παρέες φίλίες που μπορούν να σε παρασύρουν. Πρέπει να σκέφτεσαι πριν κάνεις τίποτα. Να μην εμπιστεύεσαι εύκολα»

«Όχι στο εύκολο χρήμα. Τίμια»

Ανάγκες-προσδοκίες:

«Έχεις ανάγκη από πρακτική βοήθεια, όχι μόνο να ακούσεις κάτι»

«Περισσότερο οικογένεια και όχι να είσαι εκτός συνέχειας»

[Ουσιαστική ανάγκη για παρέμβαση στο ζήτημα, χρειάζονται όρια]

Αναφορικά με τη βία ανηλίκων:

«Πάντα υπήρχε απλά τώρα είναι μεγαλύτερος ο αριθμός. Είναι μόδα, τα παιδιά παρασύρονται. Οι νέοι ακούνε μουσική και υπάρχει μετάδοση: πάρε το όπλο κάνε ράνε».

Ναρκωτικά:

«Θα έκανα εθελοντισμό στο ΚΕΘΕΑ»

«Παρασύρονται μέχρι να φτάσουν εδώ που είμαστε εμείς και μετά θα το καταλάβουν»

Ύστερα από την αναχώρηση τους από την αίθουσα για το διάλειμμα, ακολούθησε μια συζήτηση μεταξύ των μεταπτυχιακών φοιτητών και της κα. Ζαραφωνίτου και του κ. Δαμιανού, σχετικά με τις εντυπώσεις και τυχόν απορίες που προέκυψαν καθ' όλη την διάρκεια διεξαγωγής των παρουσιάσεων. Με αφορμή την συζήτηση που προηγήθηκε ακολούθησε σε δεύτερη φάση το διαδραστικό εργαστήριο ζωγραφικής, όπου οι κρατούμενοι μαζί με τους μεταπτυχιακούς φοιτητές αποτύπωσαν τις ιδέες τους και τα συναισθήματα τους, γύρω από την έννοια του «ΜΑΖΙ».

Η επαφή και αλληλεπίδραση με τους κρατούμενους, αποτέλεσε μια ξεχωριστή και έντονη εμπειρία. Η πραγματική εικόνα του σωφρονιστικού καταστήματος, οι συνθήκες διαβίωσης, οι σχέσεις των κρατουμένων μεταξύ τους και με τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους, καθώς και η καθημερινότητά τους, είναι δύσκολο να κατανοηθούν πλήρως μέσα από μια ολιγόωρη επίσκεψη. Η ιδιαιτερότητα του καταστήματος κρίνεται αδιαμφισβήτητη μιας και κρατούνται νεαρά άτομα, και η συμβολή του σχολείου και της επιστημονικής ομάδας όπως φάνηκε από τη στάση των κρατούμενων, είναι ανεκτίμητη. Οι μεταξύ τους σχέσεις φάνηκαν στενές, δημιουργώντας ένα κλίμα που υπερίσχυε ο σεβασμός, η συνεργασία και η σωστή επικοινωνία. Κάθε κρατούμενος είχε να μοιραστεί μια ξεχωριστή εμπειρία, προσφέροντας μια διαφορετική οπτική της πραγματικότητας και διαθέτοντας έναν μοναδικό συναισθηματικό κόσμο. Η ανάγκη ορισμένων ατόμων για επικοινωνία και συζήτηση ήταν έντονη. Η ευκαιρία που μας δόθηκε μέσω του ΠΜΣ Εγκληματολογίας, με την συμβολή της καθηγήτριάς μας, ήταν ξεχωριστή για τον καθένα. Η επαφή με το περιβάλλον του σωφρονιστικού καταστήματος, με το επιστημονικό

προσωπικό και με τους κρατούμενους αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για την κατανόηση της «διαφάνειας» της φυλακής, μια εμπειρία που θα ήταν χρήσιμη για κάθε επιστήμονα, χωρίς βέβαια να σημαίνει την απόλυτη κατανόηση των πραγμάτων και της κατάστασης.

Ήταν ιδιαίτερα μεγάλη τιμή των μεταπτυχιακών φοιτητών 2023-2024 που επισκέφθηκαν το συγκεκριμένο σωφρονιστικό κατάστημα. Ευχαριστίες στην κα. Ζαραφωνίτου, καθηγήτρια εγκληματολογίας και διευθύντρια του ΠΜΣ «Εγκληματολογίας» στο Πάντειο πανεπιστήμιο αλλά και στον κ. Δαμιανό, δάσκαλο των μαθητών και διευθυντή των σχολείων του Αυλώνα επί τρεις σχεδόν δεκαετίες, που με το ήθος, το κύρος και τη δυναμική του έχει εκπληρώσει βασικούς στόχους της σωφρονιστικής πολιτικής, μέσα από τη διαπαιδαγώγηση των νέων αυτών ανθρώπων.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΕΤΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΜΣ «ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»